

3.1. Botanická charakteristika cesnaku

Cibuľoviny, medzi ktoré patrí i cesnak zaradujeme z botanického hľadiska medzi krytosemenné, jednoklíčnolistové rastliny. Patria do čeľade rastlín ľaliovitých (*Liliaceae* L.). Druhy ktoré sú zaradené do tejto čeľade, majú hladké listové časti s pokožkou intenzívne chránenou hrubou voskovou vrstvou (kutikulou). Listy obyčajne rastú vzpriamene až polovzpriamene. Listové čepele pri cesnaku sú žliabkovité

Cesnak systematicky zaradujeme nasledovne:

Ríša: *Plantae* - rastlinná ríša

Podríša: *Telomophyta* - vyššie rastliny

Oddelenie: *Spermatophyta* - rastliny semenné

Pododdelenie: *Angiospermatophytina* - krytosemenné

Trieda: *Liliopsida* - jednoklíčnolistové

Rad: *Liliales* - ľaliovité

Čeľaď: *Liliaceae* - ľaliovité

Podčeľaď: *Alloide* - cesnakovité

Rod: *Allium* - cesnak

Druh: *Allium sativum* - cesnak kuchynský

Cesnak kuchynský (*Allium sativum* L.)

Cesnak je trvácou rastlinou. Ako jednoročnú rastlinu sa pestuje iba v kultúrach. V prirodzenom prostredí zotrváva na jednom stanovišti zotrváva mnoho rokov. Rozmnožuje sa len nepohlavné, vegetatívne. Rastlina dorastá podľa typu a kultivaru do výšky 0,30 – 0,60 (0,8)m. Má rozličný počet listov. Listy sú ploché, žliabkovité, kýlnaté. Môžu byť užšie alebo širšie. Horný koniec je špicatý.

Postavenie listov býva podľa odrôd rozličné od vzpriamených cez polovzpriamene až u niektorých odrôd čiastočne ovisajúce. a do istej miery môže slúžiť ako rozpoznávací znak. Korene cesnaku sú zväzkovité, mohutnejšie.

Pri pestovaných cesnakochoch rozoznávame dva typy:

- 1) **Cesnaky paličiaky** - sú to modré alebo fialovasté, prípadne ružovkasté cesnaky, ktoré tvoria kvetnú stonku. Kvetnú stonku s množstvom pacibuliek vytvárajú v priebehu mája. Množstvo pacibuliek je rôzne, môže sa pohybovať od niekoľko sto ks v jednej hlávke až po niekoľko desiatok ks ale väčších..
- 2) **Cesnaky nepaličiaky** - sú to biele cesnaky, ktoré netvoria kvetnú stonku. Rozmnožujú sa výlučne delením cibúľ, jednotlivými strúčikmi.

Cesnaky môžeme ďalej rozdeľovať podľa šírky listu na tri skupiny a to širokolisté, úzkolisté a prechodnú skupinu medzi týmito dvoma typmi.

Kvetná stonka vyrastá z podcibulia. Je vzpriamená, na hornej časti špirálovite skrútená a zakončená súkvetím, čo je vlastne okolík zabalený blanitým listeňom. Okolík tvoria riedko umiestnené, dlhostopkaté, často previsnuté kvietky, ktorých okvetné lístky bývajú zelenkasté, biele alebo červenkasté. Kvety bývajú sterilné. V bazálnej časti okolíka medzi riedko rozmiestnenými kvietkami vyrastajú rozlične veľké pacibuľky. Pacibuliek môže byť veľký počet, potom sú drobné, alebo je ich málo a neskôr dorastajú do väčších veľkostí. Tieto pacibuľky sa môžu použiť na rozmnožovanie. Farba šupín pacibuliek zodpovedá farbe šupín cesnaku.

Cesnak má zloženú cibuľu z rôznych počtov strúčikov. Vlastná cibuľa je obalená väčším množstvom šupín. Usporiadanie strúčikov je pre určité typy a kultivary rozličné. Usporiadanie strúčikov môže byť pravidelné, špirálové a nepravidelné prípadne variácie týchto možností.